

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRİNİN KAYNAKLARI

Özcan BAYRAK*

ÖZET

Yahya Kemâl, Türk şiirine gerek ahenk, gerek estetik ve gerekse şekil bakımından milli bir yapı kazandırmıştır. Onun, şiiri geleneksel şiirimizle batılı şiir anlayışlarının başarılı bir bileşkesidir. Şair milletimizin özünde olan değerleri batılı bir yaklaşımla inceleyerek şiirlerine yansıtmıştır. Şiirimize Avrupalı anlayışı, metodu ve bakış tarzını getirerek; Türk şiirinin kurulup yerleşmesine ve şiirimizin kendi sesini bulmasına öncülük etmiştir.

Yahya Kemâl, in şiirine kaynak olan unsurlar olarak İstanbul semtlerinin güzelliklerini, Osmanlı tarihindeki zaferlerin ve yenilgilerin verdiği duyguları, tabiatın eşsiz güzelliğini, insanların yaşamını, aşkı, ölümü ve din duygusunu gösterebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Yahya Kemâl, şiir, estetik, gelenek

THE RESOURCES OF YAHYA KEMAL'S POEM

ABSTRACT

Yahya kemal bring in a national structure to Turkish poem in terms of accordance ,aesthetics and shape.His poem is a succesful resultant of traditional poem and western poem. Poet reflected the values in our nation's core to his poems by analysing them with a western approach. By bringing in european concept,method and view style to our poem ; he

* Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ozcanbayrak@gmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

pioneered to turkish poem's establishment and finding its own sound.

We can denote İstanbul's districts beauties , the feelings after the victories and defeats in Ottoman history , the unique beauty of nature , life of people , love , death and religion concept as foundations to Yahya Kemal's poetry.

Key Words: Yahya Kemal, poem, aesthetics, tradition

Yahya Kemal, Redife Hanım adlı bir geç kıza duyduğu ilgi neticesinde şiire başlar. Üsküp yıllarında dönemin önemli şahsiyetlerinden Muallim Naci'nin eserlerini okumuş, Zemzeme adlı eserleriyle Recai-zâde Mahmut Ekrem Bey'i tanıma fırsatı bulmuştur. Muallim Naci'nin tesiriyle şiirler yazmaya başlamış olan Yahya Kemâl, Selanik'te bulunduğu yıllarda Tefik Fikret ve Cenab Şahabettin'i eserleriyle tanımıştır. Yahya Kemâl, bu dönemde Abdülhak Hamid, Muallim Naci, Tefik Fikret ve diğer şairlerimizin ortaya koydukları eserler kendi dönemlerini temsil etmeleri açısından oldukça önemli görmekte; fakat Türk şiirinin geleceğini oluşturma süreci içerisinde yeterli görmemektedir. Yahya Kemâl, Fransa'ya bu şiir zevki ve anlayışıyla gitmiştir. Fransa'da kaldığı dönemde özellikle hocalarından Albert Sorel'in fikir dünyasından ve olayları değerlendirışinden çok etkilenir. "İstanbul'dan bize ait her şeye nefret hisleriyle dolu olarak kaçan, tarih ortasında ve coğrafyada Türklüğü aramak üzere, genç bir adam olarak döner."¹ Bu etkilenme neticesinde Türklüğü aramak ve tarih sahnesine çıkarmak fikri, şairin yaşamında en önemli gayesi olur.

Yahya Kemâl, Fransa'da kaldığı yıllarda Fransız şiirini yakından tanıma fırsatı bulduğunu belirtir. "Bir gün Camille Julian'ın bir cümlesini okudum. Bu cümle benim, milliyetimizin ve vatanımızın teşekkülüne dair dağınık düşüncelerimi birdenbire

¹ Beşir Ayvazoğlu, *Yahya Kemâl Eve Dönen Adam*, Ötüken Yay., İstanbul 1996, s. 27.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

yeni bir istikamete sevk etti. Camile Julian'ın cümlesi şuydu: 'Fransız milletini, bin yılda Fransa'nın toprağı yarattı. Bu cümle kafama birdenbire yeni bir ufuk açmıştı. Artık milliyetimize dair fikirlerim bu cümlenin ilham ettiği noktada birleşiyordu.'² Fransız şiirini tanıdıkça düşünce dünyası zenginleşir ve şiirde arayışlara girer. Şair, bu arayış sürecinde Fransız şiirinde keşfettiği unsurları bizim şiirimize yansıtarak yeni bir şiir dili yaratmak amacındadır. O, batılı bir dikkatle bizi biz yapan değerler peşindedir. Türk şiir tarihi içerisinde Türk şiirinin sesini ve ölçüsünü aramaktadır. Bunu sağlamak için Yahya Kemâl, batının milliyet anlayışını ve şiirde ki ilerleyişini idrak etmesi gerekiyordu. Yahya Kemâl'in Paris'te geçirdiği on iki yıllık süre bu idrak sürecinin oluşmasını sağlamıştır.

Yahya Kemâl, şiirde yapılması gereken en önemli yenilik olarak şiiri kolektivitinin lisanında yapmak gerektiğini belirtir. "Yahya Kemâl Türkçesi ne bir tesadüf, ne de moda hareketlerle müşterek bir dil cereyanının eseridir. Şair, Türkçenin Türkiye topraklarındaki güzelleşmesi tarihini adım adım takip ederek, milliyetimizin asırlar boyunca bu lisana verdiği güzellikteki sırları araştırmış, bulmuş ve onu terennüm etmiştir. Batı şiir lisanlarının kendi milli dehalari içinde asırlarca nasıl işlendiğini görüp, aynı ses ve söyleyiş üstünlüğünü Türkçeye de vermek için gereken yolları araştırmaktan doğan bu netice, şairin kendi dil ve sanat sevgisiyle kendi gayretiyle ve kendi lisan felsefesiyle elde edilmiştir."³ Günlük yaşam içerisinde herkesin kullandığı kelimelerle şiir söylenmelidir. Divan şairlerinin ve divan şiirinin en önemli sıkıntılarından biri işte bu noktadır. Halkın kullandığı bu dilden kopuk bir şiiri, halkın takip etmesi ve anlamasının güçlüğünü dile getirmiştir. "Yahya Kemâl, yıllardan beri aydınlarımızın konuşmaya ve dinlemeye bile değmez gördüğü irfan sahibi insanlarla dostluk kurmuş ve tarihî kimliğimizi onlarda bulmuştur. Sesindeki bereklilik ve temizlik de bundan gelir. O, yıllardan beri dikkate alın-

² a.g.e., 27

³ Nihad Sami Banarlı, *Türkçenin Sırları*, Kubbealtı Neşriyat, 17.baskı, İstanbul 2001, s. 124.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

mayan sokaktaki adamla diyalog kuran ve ondaki değerleri tarihi kimliğimizle bütünleştiren ilk çağdaş Türk aydınıdır"⁴

Yahya Kemâl'in şiiri Doğu ile Batı'nın çok başarılı bir bileşkesidir. Yeni şiir anlayışıyla bütün dikkatleri üzerine çeken şair Türk şiirinin kurulup yerleşmesine öncülük etmiştir. Milletimizin duygularına, düşüncelerine, hayal dünyasına önem veren bu yeni Türk şiiri, gerçek rayına Yahya Kemâl'le oturmuştur. "Gerçek bir sanatçı kişiliği içinde taklitçilikten uzak, kozmopolitçiliğe karşı, milli bir edebiyatı, yenilikçi bir anlayışla ve milli ölçüler dâhilinde savunmuş ve bunun en başarılı örneklerini vermiştir. Batı dünyasına, batı sanatına kendi değer ölçülerimizle tam bir bağlılık içinde yaklaşmıştır."⁵

Türk şiirini millileştirmeyi genç yaşta ulaşılabilecek hedef olarak tespit eden Yahya Kemâl, Paul Verlaine'nin "Aşıkâne Ziyafetler" adlı eserinden aldığı ilhamla Eski Şiirin Rüzgârıyla adlı kitapta yer alan şiirlerini kaleme almıştır. Bu şiirlerde dil ve konuyu birleştirmiştir. Yavuz Sultan Selim Destanı olarak yazdığı şiirlerinde o dönemin dil özelliklerine has bir söyleyiş göze çarpmaktadır. XVIII yy. başlarında yer alan Lâle Devri ile ilgili şiirleri Nedim'in Türkçesiyle yazmıştır. Bu güzel eserler tarih ortasında Türklüğün şiir zevkini arama gayretidir.

Yahya Kemâl'in, şiirde oluşturmak istediği en önemli unsur öz şiiridir. Bu doğrultuda Verlaine, Baudelaire, Mallarmé gibi öz şiir taraftarlarının tesirinde kalmıştır. Şairin amacı, öz şiirden hareketle, şiirimizdeki şiire ait olmayan unsurları temizleyerek; şiiri asıl unsuru olan ritme kavuşturmadır. Şaire göre şiir nesirden çok farklı bir yapıya sahiptir. Bu yapı içerisinde şiirin kendine has bir ritmi olduğunu belirten şair; şiiri insanımızın iç ahenginin yansımaları olarak vermeye çalışır. Yahya Kemal, Ok şiiri hariç bütün şiirlerini arûz vezniyle yazmıştır. Hece ve arûz vezninin birbirlerine karşı ne fazlalıklarının ne de eksikliklerinin olduğunu belirtir. Şair, vezinleri ahenk için bir alet olarak görür ve önemli olan bu

⁴ Mustafa Miyasoğlu, "Yahya Kemâl'in Sesi ve Aksiyonu", *Türk Edebiyatı Dergisi*, Kasım 1998, S. 301, s. 28.

⁵ Feyzi Halıcı, "Yahya Kemâl'de Şiir Saygısı", *Türk Edebiyatı Dergisi*, Aralık 1984 S. 134, s. 29.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

aletleri iyi kullanmak ve onlardan iyi ses çıkarmak olduğunu vurgular.

“Yahya Kemâl'i, başka bir milletten bir şaire benzetmek lazımsa Puskin'e benzetebiliriz. Onun gibi gelecek nesillerin hesabına kapılar açmış, bize dilimizle milletimizin şuurunu getirmiştir.”⁶ “Yahya Kemâl eski şiirimizdeki üstün kudreti anlamış ve ondan aldığı bazı motiflerle Terkib-i Bend, Gazel, Şarkı, Kıta, Musammat ve Serbest Müstezâd gibi nazım şekillerini kullanarak âhenkli şiirler meydana getirmiştir.”⁷ XX. Yüzyıl Türk şiirinin en gür ve en manalı sesi olan Yahya Kemâl'de Türkçe, kendi şiiriye-tini ifâde imkânı bulmuştur.

Şairin değindiğimiz fikir dünyası ve şiir hakkındaki görüşleri şiirlerinin kaynağını teşkil etmektedir. Yahya Kemâl'in, şiirlerine genel olarak; İstanbul semtleri ve bu semtlerde yaşayan insanlar, İstanbul ve Boğaziçi'nin doğa güzellikleri, Türk toplumunun yarattığı uygarlık ve bu uygarlığa duyduğu hayranlık şiirinin kaynaklarını oluşturur. Osmanlı tarihindeki zaferler ve yenilgilerin verdiği duygular, doğanın eşsiz güzelliği, din ve sonsuzluk duygusu, yaşlılık ve ölüm şiirinin kaynaklarını teşkil eder.

Vatan

Yahya Kemâl'in şiirlerine kaynaklık eden en önemli unsurların başında vatan gelir. Yahya Kemâl'de vatan, insanın toprak ile özleşmesi neticesinde oluşan, kendine has dokusuyla bir bütündür. “Şairde, İstanbul fetihten itibaren geçen bütün zaman kadrosu içinde, tarihi, tabii, sosyal... bütün hususiyetleriyle, bölünmez bir 'bütün', milli varlığımızın bir sembolü olarak yaşar.”⁸ Yahya Kemâl'e göre vatan bir nazariye değil, bir topraktır. “Bu toprak, cetlerin mezarlarının bulunduğu, camilerin kurulduğu

⁶ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları 4.baskı, İstanbul 1995, s. 337.

⁷ Abide Doğan, “Yahya Kemal Özel Sayısı”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1985, s. 20.

⁸ Muzaffer Uyguner, “Yahya Kemal'in Sanatı Üzerine Notlar”, *Türk Dili Dergisi*, 1959, s. 86.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

yerdir. Sanayi-i nefise namına ne yapılmışsa onun sergisidir.”⁹ Yahya Kemâl’in, İstanbul’u konu alan şiirlerinde, bu şehri vatanın sembolü olarak ele aldığı bilinmektedir. Çünkü coğrafi mekânı vatan yapan kollektif ruhtur. Kollektif ruh, en iyi ve en güzel şekilde İstanbul’da tezahür etmiştir.

Yahya Kemâl’in vatan anlayışında, 1071 yılında yapılan Malazgirt Meydan Muharebesi sonucu açılan topraklar vatanı teşkil eder. Toprak parçasının vatan olarak kabul edilmesinde dil çok önemlidir. Yahya Kemâl bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirir: “Türkçenin çekilmediği yerler vatandır. Ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar. Vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir.”¹⁰

Tâ Malazgird ovasından yürüyen Türkoğlu

mısrası Anadolu da Türk tarihinin başlangıç noktasını ifade eder. 1071 yılında yapılan Malazgirt Meydan Muharebesi neticesinde açılan Anadolu vatanı teşkil eder. Vatan, maddi ve manevi unsurlarla üzerinde yaşanan kutsal mekândır. Vatan, bizim kendi Gök Kubbemiz’dir. Türk milletinin milli ve dini değerlerini çok iyi bilen şairimiz; kendi benliğinin farkında olmayan insanlara karşı düşüncelerini mısralarında büyük bir heyecanla dile getirmektedir. Yahya Kemal, “Acabâ, bizim vatanımız gibi, geniş bir memleketi olup da onu asla görmeyen, edebiyatta, gözleri ecnebî bir âleme dalmış ve yalnız o âlemden bahseden başka bir millet var mıdır?”¹¹ diyerek kendi milletinin büyüklüğünden, vatanının güzelliklerinden haberdar olmayanlara sitem eder.

“Yol Düşüncesi” adını taşıyan şiirde: “Cihan vatandan ibarettir, itikadımca” diyen. Yahya Kemâl vatanın önemini ve büyüklüğünü gözler önüne sermektedir.

Yahya Kemâl ölümden ve ölümün getireceği bilinmezlik ve ölüm sonrası bizi bekleyen gizemden pek korkmaz. Ancak “Eylül Sonu” şiirindeki söyleyişiyle, Kanlıca gibi tek bir semtini bile sevmek için ömrümüzü kısa bulduğunu belirtir. İnsana zor

⁹ Yaşar Şenler, *Kültür ve Edebiyata Dair Görüşleriyle Yahya Kemâl*, Ötüken Yay., İstanbul 1997, s. 162.

¹⁰ Mustafa Özbacı, “Yahya Kemâl’in II.Meşrutiyetten Sonra Gelişen Edebiyatımızdaki Yeri”, *Milli Kültür Mec.*, Aralık 1985, S. 51, s. 24.

¹¹ Yahya Kemâl, *Edebiyata Dair*, Yahya Kemal Enstitüsü Yay. 1bs. , İstanbul 1971, s. 139.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

gelen ölüm vaktinin gelmesi değil, İstanbul'dan, vatandan ayrılma vaktinin gelmesidir. Dünya gözü ile bir daha vatanı görmek zevkenden mahrum kalışının ıstırabı zor gelir. Ölümü sevimsiz kılan da vatandan ayrılış geçiğidir. Bu yüzden o,

Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor;
Lakin vatandan ayrılışın ıstırabı zor.

diye haykırır ve öldükten sonra hayalinde eski haliyle vatanın kalması ister:

Ölüm yabancı bir âlemde geceyse bile,
Tahayyülümde vatan kalsın eski haliyle.

"1918" adlı şiiri Milli Mücadele yıllarında vatan topraklarının birer birer elden çıkması sonucu Yahya Kemâl'in içine düştüğü durum anlatılmaktadır. "1918" adlı şiir bu acılı günlerin bir feryadıdır:

Ölenler öldü, kalanlar muztarip kaldık.
Vatanda hor görülen bir cemaâtiz artık

"16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'un işgal edilmesi her Türk insanını üzdüğü gibi Yahya Kemal'i de derinden etkilemiştir. Büyük bir imparatorluğun merkezde, düşman askerlerinin varlığı mukaddes bir mekânın kirletilmesi gibidir. Vatan topraklarının işgal edildiği günlere ait duygularını şair, 16 Mart 1920 adlı şiirinde şöyle dile getirir:

"Dil var mı kahr-ı dehr ile viran edilmedik
Beytü'l-hazen mi kaldı perîşân edilmedik

Dûr olmasıyla rahmeti Hakk'ın bu ülkeden
Yoktur sirişk katresi rîzân edilmedik

Gurbet yolunda bir eve uğrar mı bir garib
Gam sofrasında şâm-ı garîbân edilmedik.

Vatan, Yahya Kemal için her şey demektir. Cennete gitmek vatan toprağında yaşamaya eş değerdir. Vatan toprağında ölmek ve o topraklara gömülmek yok olmak değil; insanın ilk yolculuğa çıktığı gerçek vatana ulaşması demektir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

Millet

Yahya Kemâl'in Türk tarihine eğilmesi sonucu tarihimizi 1071 Malazgirt Savaşı ile başlatmayı uygun bulur. Bunun en önemli sebebi ise milleti vatan toprağıyla bir bütün olarak görmesidir. Malazgirt Meydan Muharebesi, Türk milletine yeni bir vatan ve vatan topraklarında bir milletin şekillenmesine fırsat veren bir özellik taşıdığı için tarihimizi 1071 yılından başlatmayı uygun görür. "Yahya Kemâl'in Türk milletine bakışı, o zamana kadar alışılmış bakış tarzlarından hiç birine benzemiyordu. Zaten o, mücerret olarak İslâm üzerinde hemen hiç durmamış, İslâm'ın bilhassa Osmanlı toplumundaki görünüşünü almıştır. Hakikaten Osmanlı kültüründe İslâm idrâki hiçbir zaman şeriat prensiplerinden bütünüyle uzaklaşmamakla beraber, tamamen kendine has bir mahiyet taşıyordu. Osmanlı Müslümanlığı ehli-sünnet doktrininin, her renkten tasavvufî anlayışı da bünyesinde barındıran estetik bir yorumu gibidir."¹²

"Süleymaniye'de Bayram Sabahı"nda daha değişik bir tarihi perspektif içinde takdim edilişi ile karşılaşırız. Bu abide şiirde yer alan:

Tâ Malazgirt ovasından yürüyen Türkoğlu
Bu nefer miydi?

sözleri, dokuz asır boyunca, vatan toprağı, milli tarih ve İslâm imanı ile yoğrula yoğrula gelen bir milleti; asırların sabırlı, kararlı ve sihirli ellerinin şekillendirdiğı bir terkîbi sembolize etmektedir. "Bu nefer" bütün bir millettir. O, bizim dün, bugün ve hatta yarınlarımızın bir aynasıdır.¹³

Yine "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" adlı şiirde cami kelimesinin manasına uygun olarak milli birlik ve beraberlik şuurunun topladığı yer olarak görülmektedir. Kollektif ruhun temsil edildiğı mekân Süleymaniye'dir. Süleymaniye tarihtir ve birlikte

¹² Beşir Ayvazoğlu, *Yahya Kemâl Eve Dönen Adam*, Ötüken Yay., İstanbul 1996, s. 41

¹³ Mustafa Özbacı, *Yahya Kemâl'in Duygusu ve Düşünce Dünyası*, 2.bsk. Akçağ Yay., Ankara 1996,s. 38-39.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

yaşama saadetine erişilen yerdir. Kollektif ruh bu mekân etrafında oluşmaktadır.¹⁴

Bu sükûnette karışıkça karanlıkla ışık,
Yürüyor, durmandan, insan ve hayâlet karışık;
Kimi gökten, kimi yerden üşüşüp her kapıya,
Giriyor, birbiri ardınca, ilahî yapıya.
Tanrının mâbedi her bir taraftan doluyor,
Bu saatlerde Süleymâniye târih oluyor.

mısralarından da anlaşıldığı üzere yaşayanlar ile geçmişte yaşamış olan insanlar da aynı şuurla topluluğa katılmaktadır. Milletimizin tarihinde vatan ve millet uğrunda yaşamış olan ve şuan yaşamakta olan insanları aynı çatı altında bir araya getirerek vatanın bütünlüğüne ve milletin devamlılığına verdiği önemi göstermeye çalışmıştır.

“İstanbul Fethini Gören Üsküdar” adlı şiirde yer alan:

Üküdar, gözleri dolmuş, tepelerden bakarak
Görmüş, İstanbul'a yüz bir meleğin uçtuğunu
mısralarda aynı şekilde geçmiş ile içinde bulunulan anı birleştirerek kolektif ruhu vermiştir. “Yahya Kemâl'in tarihimizde en çok özlediği devirler, dikkat edilirse, “hayat hamlesi”nin en güçlü olduğu devirlerdir. Çok önemli dönüm noktaları olan Malazgirt zaferi ve İstanbul fethi onun düşüncesinde ve şiirinde önemli bir yer tutar.”¹⁵

Yahya Kemâl, Akıncılar ve Mohaç Türküsü adlı şiirlerde milleti için savaşan neferlerin safları arasına girerek bu neferlerin ruhlarıyla konuşur.

“Akıncılar” adlı şiirde yer alan:

Bir gün yine doludizgin atlarımızla
Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla
Cennette bu gün gülleri açmış görürüz de
Hala o kızıl hatıra gitmez gözümüzde

¹⁴ İbrahim Kavaz, “Yahya Kemâl Beyatlı'nın Şiiri ve Süleymaniye'de Bayram Sabahı Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, *Fırat Üniv., Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 2, s. 391, Elazığ 1996.

¹⁵ Beşir Ayvazoğlu, *Yahya Kemâl Eve Dönen Adam*, Ötüken Yay., İstanbul 1996, s. 109.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

mısralarıyla vatanın ve milletin geleceği için savaşıyan Türk askerinin şehit oluşu ve yedi kat arşa çıkışı vurgulanır. Cennetin o eşsiz güzellikleri içerisinde, savaş esnasındaki kıvılcığın unutulmadığını dile getirirken neferin ruhunu konuşturmuştur.

“Mohaç Türküsü” adlı şiirde şair milleti uğruna şehir olmuş neferi konuşturmakla birlikte; şehit olan neferi cennette cedleri ile birleştirerek kollektif ruhu mükemmel bir şekilde vermiştir.

Dünyaya veda ettik, atıldık dolu dizgin;
En son koşumuzdur bu! Asırlarca bilinsin!

Bir bir açılırken göğe, son def'a yarıştık;
Allah'a giden yolda meleklerle karıştık.

Geçtik hepimiz dörtlüğe, cennet kapısından;
Gördük ebedî cedleri, bir anda yakından!

Millet olmak için süreklilik esastır. Milletler tarihleri ve tarihi süreçleri içerisinde oluşturacakları medeniyetle varlıklarını devam ettirirler. Bu bakımdan millet, tarih medeniyet bir bütünlük ve süreklilik arz etmelidir. Şairin “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” adlı şiirinde, milletin manevi yönünü dile getiren bu sürekliliği güzel bir şekilde dile getirmiştir.

Kubben altında bu cumhura bakarken şimdi,
Senelerden beri ru'yada görüp özlediğim
Cedlerin mağfiret iklimine girmiş gibiyim.
Dili bir, gönlü bir, imanı bir insan yığını
Görüyor varlığının bir yere toplandığını;

Şiirin devamında şair, bir neferin şahsında tarihimizi hatırlayarak yurdu kuran ve koruyan askerimizin bir simgesi olarak bu neferi sembolleştirmiştir.

Tâ Malazgird ovasından yürüyen Türkoğlu
Bu nefer miydi? Derin gözleri yaşlarla dolu,
Yüzü dünyâda yiğit yüzlerinin en güzeli
Çok büyük bir işi görmekle yorulmuş belli;
Hem büyük yurdu kuran hem koruyan kudretimiz
Her zaman varlığımız, hem kanımız hem etimiz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

Yahya Kemal hayatının her alanında milletimizi ayrıcalıklarının farkına varılmasına, üzerinde yaşadığımız toprakların ne kadar önemli olduğuna, topraklar üzerinde yaşamış olan atalarımızın bırakmış oldukları kültür ve medeniyete, milleti millet yapan değerlere dikkat çekmek istemiştir. "Yahya Kemâl, tarih içinde Türk milliyetini meydana getiren büyük mimariye ve mimariyi yaratanın sanatına hayran olmuş; onun bu mimaride kullandığı bütün malzemeyi yakından incelemiştir. Kahramanlık, asalet, fedakârlık, tevazu, şevk ve iman unsurlarıyla birleşen, şiir gibi, musiki gibi, mimari gibi güzel sanatların böyle bir milliyeti nasıl ifade ettiklerini araştırmış, bulmuş, şiirlerini bu zengin malzeme içinden seçtiği güzelliklerle söylemiştir."¹⁶ Millet olarak milli hayatımızın devamını sağlamak için milli mazimizi iyi bilmeli; örf, adet, kültür eserlerimizi iyi tanıyıp korumalıyız. Bu bakış açısı şairin birçok şiirinin kaynağını oluşturur.

İstanbul Sevgisi

Yahya Kemâl'de, İstanbul ve İstanbul'a olan sevgi birçok şiirinin kaynağını oluşturmaktadır. Yahya Kemal şiirlerinde, İstanbul semtlerinden ve oralarda yaşayan halktan, insanlara karşı duyduğu sevgiden, İstanbul ve Boğaziçi'nin doğa güzelliklerinden, Türk toplumunun yarattığı uygarlıktan bahseder.

Yahya Kemâl'de, İstanbul, "fetihten itibaren geçen bütün zaman kadrosu içinde, tarihi, tabii, sosyal... bütün hususiyetleriyle, bölünmez bir 'bütün', milli varlığımızın bir sembolü olarak yaşar. İstanbul, milli tarihimizin bu büyük serveti, renk renk hatıraları, tabii ihtişamının bitip tükenmez pitoreski ve her biri kendi yaşayışımızın sadık ve sihirli birer aynası olan semtleri, insanları ve bütün canlılığı ile onun şiirlerindedir."¹⁷

Yahya Kemal'de İstanbul sevgisi oldukça önemlidir. İstanbul, bütün Türk tarihinin, coğrafyasının bir sembolüdür. Bu sembol şehri sevmek ve ona hayran olmak Türk milletini ve vatani

¹⁶ Nihad Sami Banarlı, *Türkçenin Sırları*, Kubbealtı Neşriyat, 17.baskı, İstanbul 2001, s. 126.

¹⁷ Muzaffer Uyguner, "Yahya Kemal'in Sanatı Üzerine Notlar", *Türk Dili Dergisi*, Kasım 1959, s. 87.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

sevmek demektir. “Hakikî vatan ve insanı mesut edecek tek yer, bütün vatanın ruhunu teşkil eden bu şehirdir.”¹⁸ Şairin bu şehre olan sevgisi birçok şiirde kendini göstermektedir. Yazarın, ‘Kendi Gök Kubbemiz’ isimli kitabında Yakacak, Fenerbahçe, Moda, Göztepe, Maltepe, Erenköy ve Çamlıca... gibi birçok semtine şiirler yazmıştır. Şairin İstanbul’a olan sevgisini şu mısralarla anlayabiliriz:

Gelmek’çün ikinci bir hayata
 Bir gün dönüş olsa ahretten
 Her ruh açılıp ta kâinata,
 Keyfince semada tutsa mesken;
 Talih bana dönse, nazikâne
 Bir yıldızı verse malikâne;
 Bigâne kalır o iltifata
 İstanbul’a dönmek isterim ben

Güzelliği, göz alıcı mevsimleri özellikle Boğaziçi’siyle İstanbul, Yahya Kemâl için bütün bir tabiat demektir. Bu mekân daima en güzel duygulara kaynak olmuştur. Şiirlerinde İstanbul ve Boğazi hiçbir yerle mukayese etmez, sadece “Siste Söyleyiş” adlı şiirinde İsviçre göllerinin bu derece güzel olabileceğini belirtir.

Benzetmek olmasın sana dünyada bir yerî;
 Eylül sonunda böyledir İsviçre gölleri

İstanbul, her yönüyle Yahya Kemâl’de orijinal hayaller uyandırmaktadır. Bu hayaller şaire en güzel duyguların kapısını açmaktadır. Yahya Kemâl bu hayal ve duyguları en güzel şekilde şiirlerinde istemiştir.

“Onun İstanbul için yaptığı: Bir objeden hareketle, onun ardındaki zaman ve mekâna uzanmaktır. İstanbul manzarasında bütün imparatorluğu görür. Bu bakışı, tarihi ve coğrafi unsurları kullanarak gerçekleştirir.

Binbir tepe yükselen Boğaz’dan,
 Baktıkça vatan görünsün engin.

¹⁸ Birol Emil, “Vatanın ve İstanbul’un Sesi: Yahya Kemâl Beyatlı”, *Türk Edebiyatı*, Aralık 1994, S. 254, s. 14.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4 / 1-II Winter 2009*

mısralarına baktığı yer Boğaziçi'dir. Ancak gördüğü, engin bir vatan ufkudur."¹⁹

Yahya Kemal'in şiirinde Çamlıca ve Üsküdar ayrı bir ehemmiyete sahiptir. Çamlıca, gurbetten dönüş esnasında şairi karşılayan ve birçok kutsal değerın simgesi olan İstanbul'a kavuşduğunun müjdecisidir. Üsküdar, şairin Anadolu yakasına baktığında Anadolu'da yaşayan insanımızı anlatan ve o insanları görmemizi sağlayan bir vasıta konumundadır.

Ben yolcuym bugün, yolun ufkunda Çamlıca
Hala görünmüyor;
Hala görünmüyor diyerek sabırsızım.
Yıllarca sevdiğim Adalar, sevdiğim deniz
Artık görünsünler.

Yahya Kemâl, şiirlerinde İstanbul ve semtlerini oldukça sık kullanmıştır. İstanbul'un hemen hemen her semti için şiir kaleme almıştır. İstanbul, şairin şiirlerinde sadece görünüm arz etmez. İstanbul onun şiirlerinin en önemli kaynağını oluşturur. Çünkü o vatanına, insanına ve maneviyatına İstanbul'u sembol olarak seçmiş ve bu değerlere İstanbul üzerinden seslenmiştir. Yahya Kemâl bir İstanbul şairidir. İstanbul onun için bünyesinde maddi ve manevi birçok özelliği barındıran bizi biz yapan Türk-İslam kültürünün temsilcisidir. "Yahya Kemâl, İstanbul'a bakınca yalnız o günkü halini görmez. O, her hangi bir semti gezerken, şiirlerinde tasvir ederken, o yerin, İstanbul'un Fethinden beri bütün tarihini ve hayatını yaşar."²⁰

Din Anlayışı

İslamiyet'in en son ve en mükemmel bir din olduğuna inanan Yahya Kemâl, X y.y.'da itibaren Türk Milletinin, İslam terbiyesi ile birlikte büyük ve önemli işler başardığımızı söyler. Yahya Kemâl'in dine duyduğu ilginin temelinde çocukluğunda

¹⁹ Yaşar Şenler, *Kültür ve Edebiyata Dair Görüşleriyle Yahya Kemâl*, Ötüken Yay., İstanbul 1997, s. 179.

²⁰ Bilge Ercilasun, "Yahya Kemâl'in Şiirlerinde Yer ve Şahıs Adları", *Ölümünün 25.Yılında Yahya Kemâl Beyatlı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay.,nr.53, Ankara 1983, s. 123-124.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

aldığı dini ve milli terbiyenin önemli bir tesiri bulunmaktadır. Şair, çocukluk hatıralarında şöyle bahsetmektedir:

“O yaşlarımda ben, Üsküp minarelerinden yükselen ezan seslerini duyarak, içim bu seslerle dolarak yetişiyordum. Minârelerde ezan başladığı zaman evimizde rûhani bir sessizlik olurdu. Gâliba Üsküp’ün sokaklarında da böyle bir rüzgâr dolaşır, bütün şehri bir mabed sukunu kaplardı. Yalnız ezan sesleri duyulurdu. Annemin dudakları İsm-i Celâl’le kimildardı. Bin üç yüz sene evvel, Hazret-i Muhammed’in Bilâl-i Habeşî’den dinlediği ezan asırlarca sonra, bizim semamızda hem dini, hem milli bir musiki olmuştur.”²¹

Yahya Kemâl’in şiirlerine kaynaklık eden en önemli unsurların başında din duygusu gelir. Şairde din duygusu, hayat tarzının öne çıkardığı bir şiir kaynağıdır. Şair bu duygu etrafında yaşarken camiyi bu yaşamın merkezine yerleştirir. Şair, camileri bir sembol olarak ele alır. Camiler toplumun yaşam sürecinde merkezde yer alan ve milli birlik ve beraberliğimizin en önemli temsilcisidir. Çünkü camiler bütünleştirici bir özellik sergilemektedir. Şair caminin bütünleştirici bu özelliğini “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” adlı şiirde şu şekilde dile getirir:

Dili bir, gönlü bir, imânı bir insan yığını
Görüyor varlığının bir yere toplandığını;
Büyük Allahı anarken bir ağızdan herkes
Nice bin dalgalı tekbîr oluyor tek bir ses.

Yahya Kemâl, “O Taraf” adlı şiirinde, rüyasında gördüğü ahiret âlemini ve Cennet hayatını tasvir eder. Onun burada söyledikleri, Kur’an ve hadislerden öğrendiğimiz ahiret âlemi hakkındaki bilgilerimize aykırı olmadığı gibi, üstelik çok munis ve câzip-tir.”²²

²¹ Mustafa Özbalcı, *Yahya Kemâl’in Duygusu ve Düşünce Dünyası*, 2.bsk. Akçağ Yay., Ankara 1996, s. 71.

²² Süleyman Hayrı Bolay, “Yahya Kemâl ve Din”, *Ölümünün 25.Yılında Yahya Kemâl Beyatlı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay.,nr.53, Ankara 1983, s. 195.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

Hâkimdi yerde ufka kadar uhrevi vakar;
Bir çeşme vardı her taraftan ziyâ akar;

Geçtikçe bembeyaz gezinenler üçer beşer
Bildim ki âhîret denilen yerdedir beşer.

İslam dini içerisinde din ve vatan uğruna ölenlere şehit denir, bu şehitler cennetle müjdelenmiştir. Yahya Kemâl'in, "Akıncı" ve "Mohaç Türküsü" gibi şiirlerine, bu duyuş ve düşünce yapısı kaynaklık etmiştir. Şair birçok şiirinde insanların ruhlarla beraber yaşadığını ve bizimde ölen atalarımızla birlikte yaşadığımızı "Süleymaniye'de Bayram Sabahı"nda şöyle yer alır:

Çok şükür Tanrıya, gördüm, bu saatlerde yine
Yaşıyanlarla berâber bulunan ervâhı

Yahya Kemâl, ölen atalarımızın ruhları ile birlikte yaşamaktan büyük bir zevk duyar. Şair, atalarımızın bu toprakların alınmasında ve dinin yaşam sürecine katkısında ataların önemli rol oynadıklarını ve bu nedenle onların ruhlarıyla yaşamının büyük bir saadet olduğunu dile getirir. "Koca Mustapaşa" adlı şiirinde bu duygular şu şekilde yer alır.

Ne saâdet! Bu taraflarda, her ülfetten uzak,
Vatanın fâtihi cedlerle, beraber yaşamak

Yahya Kemâl, ölen atalarımızın ruhlarının aramızdan yaşamakta olduğuna inandığı gibi bu ruhların zor anlarımızda insanımıza yardım ettiğini "İstanbul Fethini Gören Üsküdar" adlı şiirinde şöyle dile getirmektedir:

Görmüş İstanbul'a yüzbin meleğin uçtuğunu;
Saklamış durmuş, asırlarca hayâlinde bunu.

Bu ifadesinde, yüzbin melek, İstanbul'un Fethi sırasında Fatih Sultan Mehmet'in ordusuna yardımcı olmuş ve birlikte savaşmıştır.

Şairin ünlü "Veda Gazeli"nin son bölümünde insanların öldükten sonra öteki alemde tekrar diriltileceği işlenmiştir.

Tekrâr mülaki oluruz bezm-i ezelde
Evvel giden ahbaba selâm olsun erenler

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

“Yahya Kemâl, verdiği birçok eserde dini-millî bir bütünlük oluşturmaya çalışmıştır. Türk milleti ile İslamiyet bir bütün olarak ele almış ve bu bileşkenin hiçbir zaman yok olmayacağına inanmıştır.

“Yahya Kemâl, din konusunda inkâra düşmemiştir. Şair din konusunda toplumumuzun geçmişinden gelen birikimiyle bir bütünlük oluşturduğunu görerek, yapıcı bir fonksiyonla ele almış ve şiirinin büyük kaynaklarından birini oluşturmuştur.

Yaşlılık ve Ölüm

Yahya Kemâl’in şiirlerine kaynaklık eden diğer unsurlar yaşlılık ve ölümdür. İnsanın yaşının ilerlemesi, hissedilen yorgunluk ve kendini gösteren yalnızlık hayatın solgun yüzünü ortaya çıkarır. İnsan, bu solgun dönemini yaşadığı bu süreçte; bu sürecin doğal sonucu olarak ölüm endişesini yaşamaya başlar.

Hayatı seven ve her yönüyle yaşamaya çalışan Yahya Kemâl, yaşı ilerledikçe duyduğu acı ve ıstırapı şiirlerinde yaşatmıştır. Bu duygu “Deniz Türküsü” adlı şiirde önemli bir yer tutmaktadır.

İnsan âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar

Yahya Kemâl için ölmek hayatın en kötü anı değildir. “Düşünce” şiirinde dile getirdiği gibi hayatın en feci işi yaşlanmak; yani ölmeden evvel ölmektir.

Ölmek değildir ömrümüzün en feci işi,
Müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi.

Yahya Kemâl, yaşlılıktan pek hoşlanmaz. Yahya Kemâl’e göre yaşlılık “beyhude sonbahar”dır. Bunun için bir an önce bitmesi gerekir.

“Bitsin, hayırlısıyla, bu beyhûde sonbahar!”

Düşünce

“Yahya Kemâl, gittikçe yaşlanmakta olduğunu anlamanın verdiği büyük bir tedirginlik içinde görünür. Çevresindeki her şeyin, alıştığı eşyanın ve insanların değişikliğe uğraması, şairi kor-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

kutur. Bir sona doğru yaklaşmakta olduğunu hisseden şâir, gönlünce şöyle seslenir":²³

Ne yazık! Geçmek üzeredir bu gece;
Ey gönül fecre az zaman kalıyor!

Maltepe

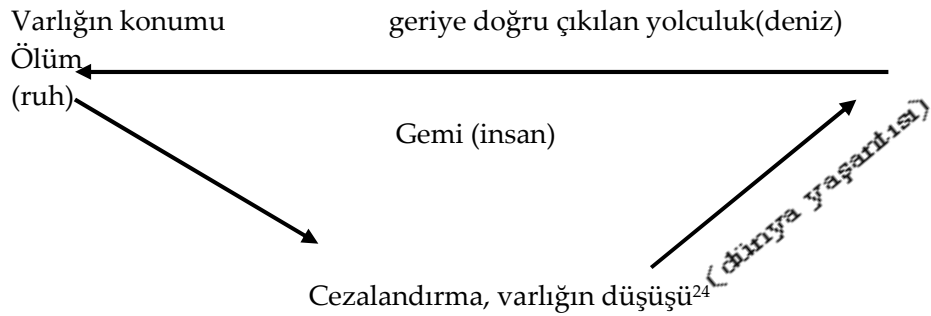
Yahya Kemâl, insanın ölmesini tabîî bir olay olarak görür. "Uyanılmaz bir uyku" olarak nitelendirilir. Ölüm ile yaşam arasında çok yakın bir ilişki olduğunu bu iki kavramın bir birine çok uzak olmadığını dile getirir.

Ahret öyle yakın seyredilen manzarada,
O kadar komşu ki dünyâya dıvar yok arada.

Yahya Kemâl, "Sessiz Gemi", "Sonbahar", "Eylül Sonu", "Yol Düşüncesi" gibi şiirlerde, ölüm düşüncesine kendini hazırladığını görmekteyiz. "Rindlerin Ölümü" adlı şiirde ise şair, ölümü güzelleştirir ve hasretle beklenen bir durum haline getirir.

Ölüm âsûde bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar, her gece birbir bülbül öter.

Yahya Kemâl, şiirlerinde dile getireceği duygular için en uygun kelime ve sembolleri arayan usta bir şairdir. "Sessiz Gemi" adlı şiirinde insan hayatının en acı gerçeği olan ölümü en mükemmel ve en manalı bir şekilde işlemiştir. Bu süreçte cezalandırılan insanın macerası anlatılmaktadır.

²³ Mustafa Özbalcı, *Yahya Kemâl'in Duygusu ve Düşünce Dünyası*, 2.bsk. Akçağ Yay., Ankara 1996, s. 86.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

Dünyada ki ömrünü tamamlayan ruh “meçhule doğru” gitmektedir. O bilinmezlik yola çıkan geminin (insanın) limana varmasıyla öğrenilecektir. Fakat varılan noktada olanları hayatta kalanlara anlatma imkânı olmayacaktır. Şiirin başlığındaki sessiz ibaresi bu olanları anlatamayış sessizliğidir. Yahya Kemâl, bir bakıma “Sessiz Gemi” adlı şiirinde dile getirdikleri ile ölümün felsefesini yapmaktadır.

Gurbet ve Hasret Duygusu

Yahya Kemâl, Paris’te kaldığı yıllar, büyükelçilik görevleri ve diğer seyahatler şairi vatandan ve vatanın sembolü olarak gördüğü, çok sevdiği İstanbul’dan uzak kalmasına neden olmuştur. Bu uzak kalış beraberinde gurbet ve hasret duygusunu getirmiştir. Bu duygular şairin yaşamında yer aldığı gibi şiirine de kaynaklık etmiştir.

Yahya Kemâl’in vatandan ayrı olması nedeniyle duyduğu gurbet ve hasret duygusunu; geçmişimizdeki bazı olayları düşününce yine aynı duyguları yaşadığını görmekteyiz. Şairin ünlü “Açık Deniz” adlı şiirinde, yeni kaybedilen toprakların verdiği acı, eskinin şan ve şeref dolu zaferlerini, o günlere duyulan hasret duygusunun ateşini yakar ve bu ateş şairin şiirlerine şöyle yansır:

Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum;
Her lâhza bir alev gibi hasretti duyduğum.

“Kaybolan Şehir” adlı şiirde doğduğu Balkan topraklarının elimizden çıkması şairin duygu dünyasında büyük üzüntülere neden olur. Bu Üsküp’e olan dinmeyen hasretini üzüntüsüdür.

Vaktiyle öz vatanda bizimken, bugün niçin
Üsküp bizim değil? Bunu duydum, için için.
Kalbimde bir hayâli kalıp kaybolan şehir!
Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir!

²⁴ Özcan Bayrak, “Ölümün Gizemi ve Simgesel Bir Unsur Olarak Yahya Kemal ve Tanpınar’ın Şiirine Yansıması”, *Akıncı Dergisi*, S. 13, Ocak-Şubat 2008, s. 37.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

Şair memleketinden uzun süre ayrı kalması nedeniyle; sürekli bir hüznün içerisinde yaşamış ve kendini vatanından uzak yaşamış olan İngiliz şâiri Byron'a benzetmiştir.

Kalbimde vardı Byron'u bedbaht eden melâl
Gezdim o yaşta dağları, hulyâm içinde lâl,
Aldım Rakofça kırlarının hür havasını,
Duydum akıncı cedlerimin ihtirâsını,

Yahya Kemâl, "Akıncı", "Mohaç Türküsü" ve "O Rüzgar" adlı şiirlerinde de, Türk akıncılarının vatan sevgilerine karşı duyduğu hayranlık ve hasret duyguları işler. Bu şiirlerde akın ve akıncılardan yoksun olmanın burukluğunu sezme mümkündür.

Yahya Kemâl, "Hüzün ve Hâtıra" adlı şiirde, İstanbul'dan uzakta olduğu günleri anlatır. "İstanbul Ufuktaydı" adlı şiirde ise gurbetin artık çekilmez olduğunu dile getirerek; İstanbul'a dönmek ve bir daha ayrılmamak arzusu kendini gösterir.

Yıllarca uzaklarda yaşarken
İstanbul'u hicranla tahayyül, beni yordu.
Yer kalmadı beynimde hayâle.
İstanbul'a artık bu dönüş son dönüş olsun.

Yahya Kemâl, geçmişte yaşanan güzel hatıralara duyduğu özlemi şu şekilde dile getirir:

Gönlümle oturdum da hüznümlendim o yerde,
Sen nerdesin, ey sevgili, yaz günleri nerde!
Dağlar ağarırken konuşurduk tepelerde,
Sen nerde, o fecrin ağaran dağları nerde!

Özleyen

Tabiat ve Sonsuzluk

Yahya Kemal'in şiirlerinde eski Türk edebiyatına ve medeniyetine hâkim olan iki insan tipi hâkimdir: Akıncı ve rind. Bu ikisi birbirinden farklı olmakla beraber, bir noktada birleşir: "Dünyâyı aşma..... Akıncıya da, rinde de ufukları aşma ve sonsuzluk

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

duygusu hâkimdir.²⁵ Yahya Kemâl'de, tıpkı ataları gibi, ufukları aşma ve sonsuzluk duygusu ile dolu ve coşkundur.

Yahya Kemâl'in "Türk şiirinde tecrübe etmek istediği bir şiir tarzı da, kendisinin "engin şiir" dediği sonsuzluk duygusunu ifade eden şiir tarzıdır. Bu şiir tarzı bizde fazla tecrübe edilmemiştir. Fuzûlî'nin bazı mısralarında, Tekke şairlerinde ve bilhassa Melâmiler'de sonsuzluk duygusu yok değildir, elbet vardır."²⁶ Fakat eski edebiyatımızda bu tarz şiir, "daima tasavvuf vadisinde kalmıştır. Hâlbuki o, "tâbiatta ve ferdin ruhunda bulunan sonsuzluğu yeni bir çığırda Türkçede tecrübe etmek istemektedir."²⁷ Bundan dolayı şiirlerinde masal unsurlarından faydalanarak tabiat ve sonsuzluk duygusunu eşsiz bir güzellikte işlemiştir.

Yahya Kemâl'e göre hayal insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Hayal insanların yaşam sürecinde önemli bir noktadır. Çünkü ona göre, "İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar."

"Yahya Kemâl, insandan, ruhtan hareket etmek suretiyle, tabiatta beşeri bir plana sokuyor. Onun birçok şiirleri adeta bir duygunun hikâyesidir. Tabiat asla tek başına bir değer ve mana ifade etmez. Tabiat temaşa eden ve duyan insandır. Doğru yol, tabiattan insana değil, insandan tabiata gitmektir. İnsan tabiatı, kendi duygusu ve hayali ile kavriyor. Bu kavrayışla tabiat canlanıyor ve beşeri bir değer kazanıyor."²⁸

Yahya Kemâl'in şiirlerinde en çok göze çarpan noktalardan biri de, şairin sık sık denizden bahsetmesi, deniz hayalini mısralarında canlandırmasıdır. "Açık Deniz", "Deniz Türküsü", "Sessiz Gemi" gibi bazı şiirlerinde deniz ve denizle alâkalı pek çok mısraya rastlanır. Yahya Kemâl denizi "bin başlı ejder"e benzetir. Masal unsuru olan ejder; ortama zarar ve korku vermesiyle tanınır. Şair dalgalarıyla ürküntü veren denizi, ejderhaya benzetmesiyle

²⁵ Mehmet Kaplan, "Yahya Kemâl'in Hayata Bakış Tarzı", *Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemâl Beyatlı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay.,nr.53, Ankara 1983, s. 56.

²⁶ Mustafa Özbacı, *Yahya Kemâl'in Duygusu ve Düşünce Dünyası*, 2.bsk. Akçağ Yay., Ankara 1996, s. 53.

²⁷ Yahya Kemâl, *Edebiyata Dair*, Yahya Kemal Enstitüsü Yay. 1.bsk. İstanbul 1971, s. 63.

²⁸ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri I*, İstanbul 1994, 12.baskı, s. 223.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

gerçekleri masal unsurlarıyla birleştirip büyümlü bir ortam oluşturarak şiirine kaynak oluşturur.

KAYNAKLAR

- AYVAZOĞLU Beşir, Yahya Kemâl Eve Döner Adam, Ötüken Yay., İstanbul 1996
- BANARLI Nihad Sâmî, Türkçenin Sırları, Kubbealtı Yay., 17.bsk., İstanbul 2001
- BAYRAK Özcan, "Ölümün Gizemi ve Simgesel Bir Unsur Olarak Yahya Kemal ve Tanpınar'ın Şiirine Yansıması", Akpınar Dergisi, S. 13, Ocak-Şubat 2008, s. 33-40.
- BOLAY Süleyman Hayri, "Yahya Kemâl ve Din", Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemâl Beyatlı", TKAE Yay., no:53, Aralık 1983, s. 195-218.
- DOĞAN Abide, "Yahya Kemal Özel Sayısı", Milli Eğitim Bilim ve Sanat Dergisi, Ankara 1985, S:65, s. 19-29
- EMİL Birol, "Vatanın ve İstanbul'un Sesi: Yahya Kemâl Beyatlı", Türk Edebiyatı, Sayı:254, Aralık 1994, s. 13-16.
- ERCILASUN Bilge, "Yahya Kemâl'in Şiirinde Yer ve Şahıs Adları", Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemâl Beyatlı", TKAE Yay., no:53, Aralık 1983, s. 123-142.
- HALICI Feyzi, "Yahya Kemâl'de Şiir Saygısı", Türk Edebiyatı, Sayı:134, Aralık 1984, s. 29.
- KAPLAN Mehmet, Şiir Tahlilleri 1, Dergah Yay., 12. bsk., İstanbul 1994.
- KAPLAN Mehmet, "Yahya Kemâl'in Hayata Bakış Tarzı", Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemâl Beyatlı, TKAE Yay., no:53, Ankara 1983, s. 56-62.
- KAVAZ İbrahim, "Yahya Kemâl Beyatlı'nın Şiiri ve Süleymaniye'de Bayram Sabahı Üzerine Bir Tahlil Denemesi", Fı-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*

-
- rat Üniv., Sosyal Bilimler Dergisi, c.8, Sayı:2, Elazığ 1996, s. 385-401.
- KEMAL Yahya, "Edebiyata Dair", Yahya Kemal Enstitüsü Yay., 1.bsk. İst.1971.
- MİYASOĞLU Mustafa, "Yahya Kemâl'in Sesi ve Aksiyonu", Türk Edebiyatı Sayı:301, Kasım 1998, s. 28-31.
- ÖZBALCI Mustafa, "Yahya Kemâl'in II. Meşrutiyetten Sonra Gelişen Edebiyatımızdaki Yeri", Milli Kültür Mecmuası, Sayı:51, Aralık 1985.
- ÖZBALCI Mustafa, Yahya Kemâl'in Duygusu ve Düşünce Dünyası, 2.bsk. Akçağ Yay., Ankara 1996.
- ŞENLER Yaşar, Kültür ve Edebiyata Dair Görüşleriyle Yahya Kemâl, Ötüken Yay., İstanbul 1997.
- TANPINAR Ahmet Hamdi, Edebiyat Üzerine Makaleler, Dergah Yay., 4. bsk., İstanbul 1995.
- UYGUNER Muzaffer, "Ölümünün I. Yıldönümünde Yahya Kemâl'in Sanatı Üzerine Notlar", Türk Dili Dergisi, Sayı:98, Kasım 1959 s. 86-91.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-II Winter 2009*